

Els aiguats: una història que es repeteix

Josep Clara

*L'Onyar ha inundat sovint
la part baixa de Girona.
L'acció humana prop del llit
del riu ha ajudat a augmentar
el risc d'inundació.*

Les pluges sobtades i abundants ens visiten sovint. Aleshores els rius i les rieres es teneixen de color marronós i l'aigua descontrolada, escampada per indrets inhabituals, danya intensament el medi natural i humà: carreteres tallades, problemes de llum i de telèfon, trens parats, zones aïllades, cases malmeses, pèrdues materials i personals...

A les terres de Girona parlar d'aiguats, inundacions, riuades o revingudes dels rius és referir-se a un flagell familiar i proper. No existeix generació que no n'hagi conegut i sofert les conseqüències negatives. Per diverses raons es tracta d'un fenomen del passat i del present, d'una història que es repeteix.

Podem recular a l'alta edat mitjana per fer notar la persistència del fenomen i per documentar-lo, encara que sigui literàriament. Un text llatí del final del segle X o el començament del XI, conegut com «El fragment de l'Haia», narra una batalla de les tropes de Carlemany contra una ciutat ocupada pels musulmans, la qual ha estat identificada amb Girona. En la descripció, el setge es barreja amb els efectes d'un aiguat: «Neden palaus, camps, cases, fustes, portes, bigues; i les més altes roques són banyades per una profunda onada de llot». És el primer aiguat d'una llarga sèrie.

No és aquest, però, el lloc indicat per traçar una cronologia completa dels aiguats que tenim documentats. N'hi ha prou amb esmentar els anys d'aquest segle en què s'ha repetit la inundació (1902, 1903, 1907, 1908, 1919, 1920, 1921, 1926, 1932, 1937, 1939, 1940, 1942, 1943, 1944, 1948, 1962, 1963, 1965, 1969, 1970, 1971, 1977, 1982, 1987,

J. CLARA

Girona té una mitjana de deu inundacions per segle. La fotografia de les Ballesteries correspon a l'aiguat del Pilar del 1962.

Aquesta imatge de començament de segle justifica el temor ancestral dels gironins al creixement de l'Onyar.

1991, 1992) per constatar que és superada la mitjana de deu aiguats per segle.

Que ens trobem amb un fet molt normal –sobretot durant els mesos de setembre i octubre– en els països de clima mediterrani, és evident i comprovat. Però tot i que ningú no dubta que la natura posseeix una força superior, no podem pas dir que les inundacions siguin imprevisibles i que puguin ser explicades com a fenòmens simplement naturals. L'home és també, en part, culpable de les inundacions, ja que totes les intervencions humanes que modifiquen o alteren la dinàmica dels corrents fluvials potencien l'aparició o l'augment de les catàstrofes.

A Catalunya el risc de ser envaïts per l'aigua tèrbola esdevé, així, freqüent en molts indrets, tant de l'interior com del litoral. Hi ha perill a la vora dels rius que davallen dels Pirineus, també arran dels que neixen més a prop del mar, i fins i tot les rieres curtes que travessen certes poblacions costaneres han provocat estralls importants en poques hores.

En el dossier que avui presentem, el tema queda ben delimitat a les comarques gironines, per bé que no hi ha hagut la pretensió de tocar totes les àrees afectades pel risc d'inundació. No es parla dels aiguats de l'alt curs del Segre, ni de la Tordera, ni del Fluvià a la Garrotxa, però el punt de vista sobre el Ripollès, el

Baix Ter, l'Alt Empordà i la ciutat de Girona serveix, amb escreix, per reflexionar entorn de la problemàtica, per documentar inundacions històriques i per remarcar la necessitat de gestionar, amb obres de canalització, embassament o defensa, el risc d'inundació. Com a introducció, un article general ens recorda els diversos tipus d'aiguats i el perquè del desbordament de les aigües impetuoses.

Ho dèiem al començament. El problema dels aiguats és una qüestió oberta. Tant de bo que les pàgines que segueixen serveixin per fer prendre consciència, a qui correspongui, de la necessitat de prevenir-los o d'afeblir-ne les conseqüències.

La Devesa de Girona, inundada pel Güell i l'Onyar, l'any 1969.

Els rius semblen tenir caprici d'envair els llocs més inversemblants, com la plaça de la Independència de Girona.

